

BURAK COP

AKP'NİN YÜKSELİŞİ VE DÜŞÜŞÜ

DESTEK YAYINEVİ: 320

ARAŞTIRMA: 103

AKP'NİN YÜKSELİŞİ VE DÜŞÜŞÜ / BURAK COP

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Editör: Ayten Koçal

Kapak Tasarım: İlknur Muştı

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Destek Yayınları: Mart 2013

Yayıncı Sertifika No: 13226

ISBN 978-605-4771-19-6

© Destek Yayınevi

İnönü Cad. 33/4 Gümüşsuyu Beyoğlu / İstanbul

Tel:(0212) 252 22 42

Fax:(0212) 252 22 43

www.destekyayinlari.com

info@destekyayinlari.com

facebook.com/ DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri

Matbaa Sertifika No: 10614

Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8

Yenibosna – Bahçelievler / İstanbul

Tel: (0212) 496 11 11

BURAK COP

AKP'NİN YÜKSELİŞİ VE DÜŞÜŞÜ

Anneme...

İÇİNDEKİLER

Yazar Hakkında.....	11
Önsöz	13
Giriş.....	19

AKP SOSYO EKONOMİK ALANDA

EGEMENLİĞİNİ NASIL PEKİŞTİRDİ?	29
Küçük Girişimciler Büyük Kapitalist Oluyor	32
Din Çimentosu	35
Örgütlü Emek Zayıflıyor	37
Bir sermaye birikim süreci olarak	
AKP’li yıllar	40
AKP Krizi Atlatıyor	45
Muhafazakârlık: Hem Güç Kaynağı	
Hem Araçsal	49

AKP KURUMSAL ALANDA

EGEMENLİĞİNİ NASIL PEKİŞTİRDİ?	53
Devlet Erkindeki Çatlak,	
2012 İtibariyle Sıvanamaz Hale Geldi.....	56
Darbecilerin Darbe Şansı Var mıydı?	57

Darbe Planı Hükümetin ve	
MİT'in Eline Geçiyor	59
ABD'ye, AB'ye, Sermayeye,	
“Musevilere” Çatan TSK Albayı	60
“Silahlıların” Tutuksuz, “Siyasilerin”	
Tutuklu Olduğu Bir Darbe Davası	63
Dünyanın “Terörist”i En Bol Ülkesi	
Medyada Büyük Dönüşüm	66

AKP SİYASAL ALANDA

EGEMENLİĞİNİ NASIL PEKİŞTİRDİ?	69
Merkez Sağın Çöküşü AKP'den Önce Başladı.....	71
Fazilet Partisi ile Başlayan Dönüşüm	73
AKP'yi “367 Krizi” mi Güçlendirdi?	74
Sağın Tek Hâkimi Olma Yolunda.....	77

2010-2012 DÖNEMİNE YAKINDAN BAKMAK.....

TÜRK SAĞININ YARGIYLA İMTİHANI.....	85
İlk Tırpanlama 12 Mart'ta	86
1982 Anayasası: Sağın Tam Gönline Göre	87
AKP'NİN ARKASINDAN ESEN RÜZGÂR.....	89

SERMAYE İÇİ ÇATIŞMANIN BOYUTLARI

(VE SINIRLARI)	93
Erdoğan ve İstanbul Sermayesi.....	94
Kamu İhaleleri İslamcılara	95

AKP’NİN VEKİL SAYISI NEDEN AZALDI?.....	99
OSMANLILIK UZUN SÜRER.....	103
Osmanlıcılığa “Arap Baharı” Dopingi.....	105
İngiliz Jestinin Anlamı.....	106
EN TEMİZİ, CEMAAT’İN PARTİ KURMASI	109
HRANT DİNK SUİKASTI:	
İKTİDAR İÇİN BİR “NEGATİF KIYMET”	113
AKP’NİN MİLLİYETÇİLİĞİ	119
AKP’nin İdeolojik Kaynakları.....	121
Sahte Dost Açık Düşmandan	
Daha Tehlikelidir	122
ERDOĞAN’IN SEKSOPOLİTİĞİ	125
AKP’NİN DÜŞÜŞÜ	129
Yükselen İki Muhalefet Odağı	131
İktidarın İçinden Çıkan Muhalefet	134
Gül(en) + CHP İşbirliği mi?.....	136
PROF. DR. VEFA TARHAN VE	
DR. ERTAN EROL İLE SÖYLEŞİLER.....	139
Prof. Dr. Vefa Tarhan ile Söyleşi	141
Dr. Ertan Erol ile Söyleşi	147

YAZAR HAKKINDA

Yrd. Doç. Dr. Burak Cop, 1980'de İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni, Galatasaray Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü, University of Kent'i (uluslararası hukuk- yüksek lisans) ve University of Nottingham'ı (siyaset bilimi-doktora) bitirdi. Ntvmsnbc haber sitesi, Sky Türk televizyonu, *Platin* ve *FourFourTwo Türkiye* dergilerinde çalıştı. Pek çok mecrada ağırlıklı olarak siyaset üzerine yazıları yayımlandı. Halen İstanbul Kültür Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesidir ve T24 haber sitesinin yazarları arasındadır.

ÖNSÖZ

Kadri Gürsel

22 Ocak 2013

Burak Cop ilk cümlesinde “Bu kitabı yazarak risk alıyorum” demiş. Sonra “Ama yanlış anlaşılmasın, ‘başa iş almak’ tarzında bir risk değil bu. Öngöründe yanılma riski” diye devam etmiş.

Haklı. AKP’nin hegemon siyasi güce dönüştüğü bir Türkiye’de adı *AKP’nin Yükselişi ve Düşüşü* olan bir kitap yazmak entelektüel planda risk almaktır.

Burak Cop, doğru olarak saptadığı gibi sosyoekonomik, kurumsal ve siyasal alanların tümünde birden aynı anda tartışılmaz bir hâkimiyet kurmuş bir siyasi gücün “düşüş dinamikleri”ni inceliyor bu kitapta.

Ama en büyük risk, zannedilebileceği gibi AKP’nin “düşüşe geçtiği” tezini ileri sürmek değil.

Buna gelmeden önce en büyük risk, AKP’nin gücünün zirvesine ulaşmış olup olmadığını tespit edebilmektir.

Gerçekten de AKP gücünün zirvesine varmış mıdır? Bugün önce cevaplandırılması gereken soru bu.

Şu nedenden ötürü: Bütün siyasi yapılar, partiler, rejimler, imparatorluklar, önce güçlerinin zirvesine tırmanırlar, o noktadaki bir duraklama döneminden sonra düşüşe ge-

çerler. Dolayısıyla bir siyasi parti olarak AKP'nin en güçlü görüldüğü an, aslında onun bir süre sonra düşüşe geçmeye başlayacağı andan başkasına işaret etmez.

“AKP'nin yükseliş ve düşüşü”nü, kısacası “hayat çizgisi”ni inceleyenler açısından cevaplandırılması icap eden sorular şunlar:

AKP'nin kendi çan eğrisinin tepe noktasında olduğu bir kez doğru tespit edilmişse, bu partinin orada tutunmasına yardımcı olması muhtemel faktörler var mıdır, varsa bunlar nelerdir? AKP'yi düşüşe zorlayacak dinamiklerle zaman çizgisinin bileşkesi neye göre ve nasıl oluşabilir? Bu arada politik ve ekonomik değişkenlerin AKP üzerindeki trend etkisi ne yönde gerçekleşebilir?

Burak Cop kitabında bilinmeyeni çok olan bu karmaşık alanı inceliyor; AKP'nin potansiyel düşüş dinamiklerini, partiyi gücün zirvesine taşıyan tarihsel ve yapısal özelliklerinde tespit ediyor.

Kitaptaki “AKP'yi iktidara geniş bir sınıflar arası ittifakın taşıdığı” yolundaki tespit, aslında bir “gözlem kriteri” sunuyor: AKP'nin bu sınıflar arası ittifakın ihtiyaçlarına, değişen dengeleri gözeterek topluca cevap verebilmesi, gücünü tazeleyebilmesinin önkoşullarından yalnızca biridir.

Kitaba göre ittifakın motoru “Anadolu sermayesi” ama AKP kendisini Türkiye siyasetinin tam da merkezine hitap eden yeni bir parti olarak sunmayı başardığı için eski Refah ve Fazilet partilerinin kadrolarına dayanarak, bu partilerin seçmen tabanından çok daha geniş bir seçmen kitlesiyle buluşmayı da başardı.

AKP'nin başarısının temelinde yatan toplumsal/sınıfsal

ittifak gerçeği, bu başarının sürdürülebilirliğine karşı en büyük meydan okumadır aynı zamanda.

Cop, kitabının “AKP'nin Düşüşü” başlıklı bölümünde “düşüş”ten ne anladığını şöyle açıklıyor: “Burada AKP'nin gerilemesi veya düşüşüyle kastedilen, gelecek seçimleri kaybetmesi değil elbet. İktidarın şu ana kadarki koalisyon görünümlü kompozisyonuyla ve hareketi 10 yıldan uzun bir süre taşıyan lider kadrosuyla artık devam edemeyeceği, iç çatışmaların, ayrışmaların, hatta bölünmenin ufukta bir siluet olarak belirlediği kastediliyor.”

AKP'nin yükselişi birçok faktörün bir zaman kavşağında karşılıklı etkileşiminin sonucuydu. Düşüşü de muhtemelen tek bir faktörün eseri olmayacak.

Bakalım, aşağıdaki şu sorulara önümüzdeki dönemde hep “Evet” cevabını vermek mümkün olacak mı?

Türkiye'yi eğitim, medya, sosyal-siyasal şebekeler ve ege-men siyasi söylem yoluyla alabildiğine etkisi altına alan Sün-ni muhafazakârlaştırma, AKP'yi var eden toplumsal konfi-gürasyonu bir arada tutmaya yetiyor mu?

Azalan büyüme hızı ve ekonominin süregelen yapısal dengesizliklerinin baskısına rağmen, seçimli yılların eşiğin-deki AKP iktidarı toplumsal tabanını memnun etmeye de-vam edebiliyor mu?

Tek siyasi karar verici, kamu kaynaklarını yükselen yeni burjuva sınıfının yandaş üyelerine transfer ederken, kendi-sini tek hakem olarak merkezine oturttuğu korporatist mu-tabakat zeminini ayakta tutabiliyor mu?

Anadolu burjuvazisi, kendi uluslararası meşruiyeti açı-sından kurumsal laiklik kadar elzem gördüğü AB sürecinin nihayet terk edilmesine ikna edilebiliyor mu?

AKP lideri, Gülen hareketinin güç kaynaklarını kısıtlayıp kontrol altına almayı, bu güçle arasında husumet ve karşılık yaratmadan yapmayı başarabiliyor mu?

Başbakan Erdoğan, Cumhurbaşkanı Gül ile arasındaki tamamen kişisel olan siyasi kariyer çekişmesini siyasal, ideolojik ve toplumsal bir muhtevaya büründürmeden yönetebiliyor mu?

Kürt sorununda PKK'nın silahsızlandırılması hedefinin realizasyonu şart değil; siyasal şiddetin minimum düzeyde tutulması mümkün kılınabiliyor mu?

Bu sorulara elbette birçok başkası eklenebilir. “Evet” cevaplarının fazlalığı nispetinde AKP'nin söz konusu çan eğrisinin üst seviyesinde tutunma süresi o kadar uzayacak demektir.

“Hayır”lar fazla olursa, Burak Cop'un da yazdığı gibi “muhalafetin etkili olamadığı dönemlerde, iktidarın içinden kendi muhalafetini çıkarması şaşırtıcı olmayacak”.

Yukarıdaki soruların hepsine birden gelecekte “Evet” cevabını veriyor olduğumuzu farz edelim...

Bu kitaptaki ana metnin son cümlesinden ürettiğim şu soruya nasıl bir cevap verirdiniz?

Bu “Evet”lere rağmen böylesine karmaşık bir toplumun, parti-devlet-lider bütünleşmesine dayalı yekpare bir iktidar tarafından yönetilmesi nereye kadar mümkün olabilir?

Burak Cop'un kitabı da zaten bu soruya cevap arayanlar için.

- *Toplumsal barış için ne düşünüyorsunuz?*
- *İnşaat yapmayı düşünüyoruz.*
- *İşsizlik?*
- *Daha fazla beton döker, daha fazla inşaat yaparsak sorun çözülür.*
- *Çevre sorunları?*
- *Ne kadar çok inşaat yaparsak çevre o kadar iyileşir.*
- *Tarım?*
- *Tarlalar imara açılmalı. İnşaat yapılmalı.*
- *İstikrar?*
- *Daha çok beton, daha çok istikrar!*
- *Hukuk ve adalet?*
- *Çalışıyoruz. İnşaatlar yapıyoruz.*
- *Fikir özgürlüğü?*
- *Hapishane inşaatlarımız sürüyor.*

**(Behiç Ak'ın Cumhuriyet gazetesindeki
karikatüründen, 12 Kasım 2011)**

GİRİŞ

Bu kitabı yazarak risk alıyorum. Ama yanlış anlaşılmasın, “başa iş almak” tarzında bir risk değil bu. Öngöründe yanılma riski.

Okumakta olduğunuz kitabın yazımı, kişisel sebeplerden ötürü gecikti. Eğer başta planladığım gibi 2011’in son haftalarında veya 2012’in ilk ayı içerisinde yazmaya başlasaydım, şu anda elinizde Adalet ve Kalkınma Partisi’nin (AKP)¹ nasıl olup da iktidarda olduğu halde yıpranmadığını, dahası güçlendiğini açıklamaya çalışan bir kitabı tutuyor olacaktınız.

Bunu gene okuyacaksınız. Ancak 2012 Temmuz’unun son gününde yazmaya başladığım kitabın şimdi bir de iddiası bulunuyor: AKP iktidarı, en azından bildiğimiz haliyle, mevcut haliyle, sonun başlangıcındadır.

1. Adalet ve Kalkınma Partisi’nin resmi kısaltması AK Parti. Parti yöneticileri, Başbakan Tayyip Erdoğan başta olmak üzere, AKP yerine bu kısaltmanın kullanılması konusunda hep ısrarcı oldular. Bu ısrarın kimi zaman hiç de nazik olmayan bir üslupla dile getirildiğine de şahit olduk. Öte yandan AK Parti kısaltması daha ziyade, bu partiye bir yakınlığın, sempatinin ifadesi olarak kullanılıyor. Partinin 14 Ağustos 2001’deki kuruluşundan sonra uzun süre AKP diyen, AKP yazan isimlerin zamanla, farklı sebeplerle AK Parti demeye başladıklarını gördük. Kimi medya kuruluşlarının AKP’den AK Parti’ye geçişinin ise iktidarın zorlaması yahut iktidardan çekinme sonucu olduğuna şüphe yoktur. Hal böyleyken insanın inadına AKP diyesi geliyor. Kaldı ki partinin kuruluş ve ilk iktidar dönemlerinde AKP diyenlerin tamamı, bunu Adalet ve Kalkınma Partisi’nden hazzetmedikleri için yapmıyorlardı. Yani AKP pekâlâ nötr bir isimlendirme olarak da görülebilir.

Peki, risk bunu söylemenin neresinde?

Türkiye'nin gündeminin baş döndürücülüğü, mevcudiyeti toplumda genel kabul görmüş bir olgudur. İstikrar, AKP'nin iktidara geldiği 3 Kasım 2002 öncesinin sihirli sözcüğüydü, adeta arzu nesnesiydi. Yokluğunda sıkça zikredilen, deyim yerindeyse çağrılan bir kavramdı. 2001 Şubat krizinden sonra Devlet Bakanı olan Dünya Bankası Başkan Yardımcısı Kemal Derviş'in dizayn ettiği, enflasyonun düşürülmesine ve mali disipline odaklanmış ekonomik programdan “popülist” sapmalar olmasını istemeyen sermaye sınıfının “devamlılık” talebiyle, krizden alım gücünün düşmesi, işsizlik ve geleceğe dair belirsizlikle çıkan emekçi sınıfların istikrar arzusu AKP bileşkesinde buluşmuştu. Ancak bu bileşke seçmenin halihazırdaki partileri cezalandırma arzusu kadar, seçim sisteminin “azizliğinin” de sonucuydu. Ortada seçmenlerin yarısından fazlasının 27 yıllık bir iktidara son vermek için coşkun bir sel gibi DP'ye yöneldiği 1950 seçimini hatırlatan bir manzara yoktu.

Katılım oranının 1977'den beri en düşük seviyede olduğu 2002 seçiminde AKP en nihayetinde yüzde 34,3 civarında bir oyla tek başına iktidara gelmiş; yüzde 9'dan fazla oy alan DYP, yüzde 8'i geçen MHP, seçimin –biraz da absürd– sürprizi olarak siyaset sahnesine fırlayıp yüzde 7'den fazla oy alan GP ve yüzde 6'yı geçmeyi başaran DEHAP tek bir milletvekili dahi çıkartamamıştı. AKP'nin ideologlarından olduğu kabul edilen Yalçın Akdoğan'ın da sonradan belirteceği üzere; “3 Kasım 2002 seçimlerinde AK Parti'nin başarısı İslamcılığın başarısı değildi.”¹

1. Yalçın Akdoğan, “Muhafazakâr-Demokrat Siyasal Kimliğin Önemi ve Siyasal İslamcılıktan Farkı”, AK Parti: Toplumsal Değişimin Yeni Aktörleri (ed. Hakan Yavuz) içinde, (İstanbul: Kitap Yayınevi, Şubat 2010), s. 64.

Kasım 2002'den sonra AKP gücünü pekiştirdi (2004 yerel seçimleri), artırdı (2007 genel seçimleri). Artırdığı gücü pekiştirdi (2010 referandumu), sonra bunu gene artırmayı başardı (2011 genel seçimleri). 2012 itibariyle on yıllık bir iktidardan söz ediyoruz ve bu süre zarfında olup bitenler düşünüldüğünde, öngörülememiş olaylar ve süreçlerle dolu bir on yılın geride bırakıldığını teslim etmek gerekiyor. Hatta iç içe geçen, üst üste binen öngörülememişlik vakalarından söz edilebilir.

2002 Kasım'ında, 2007 seçimlerine bir yıl kalmışken ve diğer pek çok kritik zaman diliminde “normalde” akla gelmeyecek olaylar/olgular meydana geldi ve bunlar gene “normalde” akla gelmeyecek kendi sonuçlarını doğurdu. AKP iktidarı ve Gülen Cemaati'nin zamanla “siper yoldaşı” olacak denli müttefikleşecekleri öngörülemezdi. YÖK, ordu, yargı, üniversiteler ve medyadaki karşıt güç odaklarını böylesine başarılı bir şekilde yenilgiye uğratacakları öngörülemezdi. Akabinde birbirlerine düşecekleri –ya da en azından dışarıdan görülecek biçimde sürtüşmeye başlayacakları– öngörülemezdi. Ve bu yeni ihtilaf 2014 cumhurbaşkanlığı seçimine giden yolda belki de Tayyip Erdoğan ve Abdullah Gül arasındaki olası bir güç mücadelesi bağlamında büsbütün görünür hale gelecek. Bu kayda değer bir ihtimaldir, ancak bunun olup olmayacağı, olursa da nasıl cereyan edeceği öngörülemiyor.

İşte bu kitabın beş yıl sonra –en azından kısmen– boyama kitabı haline gelme riski tam da bu noktada kendini gösteriyor. İddiamız; 2012 itibariyle AKP ve Erdoğan için sonun başladığıdır. Ancak Türkiye 2015 veya 2016 yılına, Cumhuriyet tarihinde Kemal Atatürk'le mukayese edilecek denli güç-